

Sosiaali- ja terveysministeriö

Esko Salo

Valtioneuvosto

Suomen ylioppilaskuntien liiton lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi perustulokokeilua koskevista laeista

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Hallituksen esitys perustulokokeilusta on oikeansuuntainen, muttei SYL:n mielestä riittävä. Esityksessä esitetään työmarkkinatuen ja peruspäivärahan maksamista vastikkeettomasti 2000 työttömälle. SYL:n mielestä kokeilu täyttää termin 'perustulo' määritelmän vain hyvin suppeasti. **Hallituksen tulee asettaa tavoitetaso korkeammalle ja käyttää kokeilubudjettiin jääneet rahat siihen, että kokeilu ulotetaan myös muihin työelämän liepeillä oleviin ryhmiin, kuten opiskelijoihin sekä pätkä- ja silpputyöläisiin.**

SYL:n mielestä perustulon kokeileminen opiskelijoilla olisi ensiarvoisen tärkeää. Vain puolet opiskelijoista on opintotukijärjestelmän piirissä. Suurimmalla osalla opiskelijoista toimeentulo muodostuu useista eri tulonlähteistä, kuten opintotuesta, lainasta, työtuloista sekä vanhemmilta ja kumppanilta saadusta taloudellisesta tuesta. Monet opiskelijat seilaavat nykyisellään työelämän ja opintojen välillä ja tämä tilanne on etuusjärjestelmän näkökulmasta hankala. **Perustulon kokeilemisesta opiskelijoihin saisi arvokasta tietoa siitä, mikä vaikutus vastikkeettomalla etuudella olisi opintopisteiden suoritusvauhtiin, keskeneräisten opintojen loppuunsaattamiseen sekä opintojen ohella hankittujen työtulojen määrään.** Tulevaisuuden urien kannalta on tärkeää, että perustulokokeilusta olisi kokemuksia siirtymisestä työelämästä opiskeluun ja takaisin, kun yksittäiset urapolut ovat kiihtyvässä rakennemuutoksessa yhä sirpaleisempia ja vaativat jatkuvaa kouluttautumista. Opiskelijat tulisi ottaa mukaan perustulokokeiluun vuonna 2018.

Hallitus on asettanut kokeilulle hyvin tiukan aikataulun ja budjetin. Kokeilusta olisi saanut paremman, jos suunnitteluun olisi voinut käyttää enemmän aikaa. Paremmalla suunnittelulla ja kunnollisella budjetoinnilla mukaan olisi voinut ottaa myös suuremman kokeiluryhmän, jotta kokeilussa mitattavien muuttujien määrää voitaisiin kasvattaa. Olisi kokeiltavalle perustulomallille edullista, että sen voisi aidosti

skaalata koskemaan koko yhteiskuntaa. Tämä kokeilu ei kuitenkaan ole sen kaltainen. **SYL toivoo, että vuoden 2018 budjetissa kohdistettaisiin lisäresursseja kokeiluun, ja että siihen on integroitu perustulokokeilun laajentamiseen nähden realistinen verotusjärjestelmä.**

SYL moittii hallituksen esitystä sen keskittymisestä pelkästään työllistymisvaikutuksiin. SYL huomauttaa, että yksilö voi olla hyödyksi ympäröivälle yhteiskunnalle monella eri tavalla. Esimerkiksi opiskelu, vapaaehtoistyö ja järjestötoiminta ovat tapoja osallistua yhteiskunnan toimintaan ja ottaa askeleita kohti palkkatyön piiriin pääsemistä. **SYL:n mielestä perustulokokeilussa olisikin mitattava kokeilun onnistumista myös muilla osallisuutta mittaavilla indikaattoreilla, ei pelkästään työllistymisellä.**

Hallitus esittää, että perustulokokeilun piiriin otettaisiin 25-58-vuotiaat työmarkkinatuen ja peruspäivärahan piirissä olevat aikuiset. SYL pitää alle 25-vuotiaiden aikuisten jättämistä perustulokokeilun ulkopuolelle vääränä ja huonosti perusteltuna ratkaisuna. Alle 25-vuotiaat aikuiset ihmiset eivät ole oppivelvollisuuden piirissä ja siksi heidän kokeilusta rajaamistaan ei voida perustella sillä, että näiden nuorten aikuisten pitäisi olla koulutuspalveluiden piirissä. Nuoret ihmiset, varsinkin naiset, ovat useammin epätyypillisissä työsuhteissa, kuten määräaikaisissa ja osa-aikaisissa työsuhteissa sekä erilaisissa harjoitteluissa. Näille nuorille sosiaaliturvan joustavuudella on suuri merkitys. **Täysi-ikäiset nuoret tulisi ottaa mukaan perustulokokeilun piiriin josain sen vaiheessa. Perustulon vaikutusta koulutukseen hakeutumiseen sekä nuorisotyöttömyyden ja syrjäytymisen ehkäisyyn tulee ehdottomasti tutkia.** SYL muistuttaa, että perustuslaissa kielletään ikäsyrjintä ilman perusteltua syytä. Hallituksen esittämää syytä alle 25-vuotiaiden täysikäisten ulkopuolelle jättämiseen ei ole perusteltu.

SYL pitää tärkeänä, että myös työvoima- ja sosiaalitoimen palveluita kehitetään perustulojärjestelmään sopivaan suuntaan. Tilanne, jossa etuusjärjestelmä uudistuu vastikkeettomaksi, mutta palvelujärjestelmä säilyy vahvasti karensseihin ja muihin sanktioihin nojaavana, ei ole kokeilun tulosten kannalta ideaali. **Jotta perustulosta saataisiin kattavasti tietoa, olisi välttämätöntä toteuttaa myös alueellinen perustulokokeilu, jossa saataisiin selville myös perustulon vaikutukset yhteisöihin ja niissä toimimiseen.** Alueellinen perustulokokeilu voitaisiin tehdä yhteistyössä työvoima- ja sosiaalipalveluiden kanssa niin, että etuus- ja palvelujärjestelmä palvelevat kokeiluun osallistujaa kokonaisvaltaisemmin. On hyvä, että hallituksen esittämässä kokeilussa osallistujat saavat halutessaan työvoimahallinnon palveluita.

SYL kiittää hallitusta rohkeudesta lähteä kokeilemaan perustuloa. Nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä ei vastaa nykymuotoisen työelämän haasteisiin, kuten epätyypillisiin työsuhteisiin sekä työn, yritystoiminnan, opiskelun, apurahajärjestelmien ja työttömyyden välillä liikkumiseen. Nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä kärsii myös legitimitiiviteettiongelmista, kun järjestelmän maksajat ja hyötyjät eriytyvät vahvasti. Sosiaaliturvan kehittäminen sellaiseen suuntaan, että etuuksien piirissä olevien ei tarvitse pelätä itsensä kehittämistä, vapaaehtoistyöhön osallistumista, pienimuotoisen yrittäjätoiminnan harjoittamista tai keikkaluontoisten töiden vastaanottamista on ainoa oikea suunta tulevaisuuden työelämän tarpeiden kannalta.

Helsingissä 9.9.2016

Heikki Koponen
puheenjohtaja

Eero Manninen
pääsihteeri